

การวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research)

การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่

ดร.มุกดา เลชะวิวัฒน์

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ

กลุ่มงานนิเทศการศึกษา
กองการศึกษา เทศบาลเมืองแพร่
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองแพร่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา สนับสนุนจัดสรรงบประมาณในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 ท่าน ดังรายนามที่ปรากฏคือ ดร.จุไรรัตน์ สุตรุ่ง นางอัจฉรา นิยมภา นางจีราวัจน์ จันทสิทธิ์ นายเอกชัย สวัสดิ์ รวมทั้งคณะที่ปรึกษาด้านสถิติวิจัย ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น เสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่ได้กล่าวมานี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร คณะครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ที่ได้กรุณานำเสนอแนะข้อมูล และเหนือสิ่งอื่นใดที่ลืมไม่ได้ขอขอบคุณ คุณวรวิทย์ เลขาวิพัฒน์ และจงอ้อ ที่เป็นกำลังใจ จุดประกายความคิด ช่วยค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นในการทำโครงงานวิจัย และกรุณาจัดพิมพ์ต้นฉบับงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคุณความดีของงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับท่านที่สนใจ และเป็นแนวทางในการพัฒนางานนิเทศการศึกษา ตลอดจนการนิเทศการสอนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มุกดา เลขาวิพัฒน์

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ

บทที่

1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย	3
	ประชากร	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	เครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2	ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
	การสอน	6
	การนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน	10
	การศึกษาความต้องการ	20
	ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู	25
	- ด้านหลักสูตร	25
	- ด้านการเตรียมการสอน	27
	- ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีสอน	29
	- ด้านสื่อการเรียน	31
	- ด้านการวัดและประเมินผล	35
	แนวคิดการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น	36
	การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ ..	39
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
วิธีการสร้างเครื่องมือ	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	50
ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการการนิเทศการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่	52
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	58
สรุปผลการวิจัย	58
อภิปรายผลการวิจัย	61
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้	67
รายการอ้างอิง	68
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	72
ภาคผนวก	73
ประวัติผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	สถิติจำนวนครู นักเรียน โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ ปีการศึกษา 2547	40
2	จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย	44
3	ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป และได้รับคืน	46
4	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	50
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับ ความต้องการการนิเทศการสอนของครูในด้านหลักสูตร	52
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับ ความต้องการการนิเทศการสอนของครูในด้านการเตรียมการสอน	53
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการการนิเทศ การสอนของครูในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีสอน	54
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับ ความต้องการการนิเทศการสอนของครูในด้านสื่อการเรียนการสอน	55
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับ ความต้องการการนิเทศการสอนของครูในด้านการวัดผลและประเมินผล	56
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับความต้องการการนิเทศการสอน ด้านต่าง ๆ ของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่	57

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

1	องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอน.....	9
2	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	38
3	โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาเทศบาลเมืองแพร่	39

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นการเตรียมประชากรของประเทศ ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากร อันจะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชากรให้ดีขึ้น เช่น รายได้ การเลือกอาชีพ สุขภาพ อนามัย ดังจะเห็นได้จากประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ต่างมุ่งที่จะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ประเทศ โดยเร่งขยายและให้การศึกษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อจัดบริการครอบคลุมประชากรส่วนใหญ่ ของประเทศ จากความสำคัญดังกล่าว การศึกษาด้านการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการด้านการศึกษาไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้กำหนดสิทธิของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาอบรมแก่ประชาชน ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 41 องค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น มีสิทธิ จัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และ ความต้องการภายในท้องถิ่น

การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้มีสิทธิและหน้าที่ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น และโดย บทบาทของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 ได้กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่ในการ จัดการศึกษาให้แก่ราษฎรในท้องถิ่น ประกอบกับพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 ได้มีการโอน โรงเรียนประชาบาลมาเป็นของเทศบาล ซึ่งเทศบาลได้รับโอนโรงเรียนมาดำเนินการครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2480 เป็นการโอนทั้งการดำเนินกิจการ ทรัพย์สินและครุมาสังกัดเทศบาล นับเป็นการเริ่มต้นของการ จัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนและประสาน การจัดการศึกษาของท้องถิ่นให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติของท้องถิ่น ซึ่งกำหนดให้ท้องถิ่นมีหน้าที่ให้ การศึกษา อบรมแก่ประชาชน ภายใต้นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล และพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์การจัด การศึกษาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการ วิธีชีวิต ให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของสังคม และประเทศชาติ ตามหลักแห่งการ ปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น (ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น,กรม:2547)

เทศบาลเมืองแพร่ได้ให้บริการทางการศึกษาแก่ท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้น มัธยมศึกษา ภายใต้ความรับผิดชอบของกองการศึกษา เทศบาลเมืองแพร่ มีโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จำนวน 5 แห่ง จำนวน ครู 188 คน จำนวนนักเรียน 3,683 คน (ข้อมูลปีการศึกษา 2549) ดังนี้

สถิติ แสดงจำนวนครู นักเรียน โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ ปีการศึกษา 2549

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน				จำนวนครูประจำการ/ ครูช่วยสอน		
	ก่อน ประถม	ประถม	มัธยม	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1. ร.ร เทศบาลวัดเหมืองแดง	560	1,255	-	1,815	7	74	81
2.ร.ร เทศบาลวัดชัยมงคล	65	391	-	456	6	22	28
3. ร.ร เทศบาลวัดสุวรรณนิเวศ	67	176	-	243	4	13	17
4. ร.ร เทศบาลวัดหัวข่วง	109	204	-	313	3	14	17
5. ร.ร สาธิตเทศบาลบ้านเซตวัน	-	-	856	856	16	29	45
รวม	801	2,026	856	3,683	36	152	188

ที่มา : หน่วยงานนิเทศก์ กองการศึกษา เทศบาลเมืองแพร่, 2549

การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลทั้ง 5 โรงเรียน ต้องอาศัยการนิเทศ ติดตาม ปรับปรุง และพัฒนา การเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาทั้งการรับนโยบายจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมาปฏิบัติให้สอดคล้องกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษา โดยการประสานงานกำกับดูแล นิเทศติดตามและประเมินผลจากหน่วยงานนิเทศก์ ซึ่งมีภารกิจหลักในการนิเทศ ปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ได้มาตรฐาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น การนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบ และส่งเสริม พัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ดังนั้นการนิเทศการสอนที่เป็นระบบ จึงมีความสำคัญ และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการจัดการนิเทศขึ้นภายในโรงเรียน จากการศึกษารายงานประจำปี และบันทึกการประชุมของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนศึกษานิเทศก์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ ขาดการนิเทศการสอนและการนิเทศงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบตรงตามหลักการของการนิเทศ ส่งผลให้การนิเทศติดตาม ตรวจสอบเพื่อปรับปรุง พัฒนา การเรียนการสอนและเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ ด้อยลงไป ประกอบกับข้อมูลจากการขอรับการประเมินภายนอกของ สำนักงานคณะกรรมการรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยหน่วยประเมิน ห้างหุ้นส่วนจำกัดประเมินโรงเรียน ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรมีการนิเทศการสอนที่เป็นระบบ (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาล, 2548)

จากปัญหา ข้อเสนอแนะ และข้อค้นพบ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การแก้ปัญหาได้อย่างสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ คือ การนิเทศการสอน เพราะจะเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยตรง และหลักการสำคัญยิ่งของการนิเทศการศึกษา คือ ต้องการทราบความต้องการของครูแล้วจึงวางแผน การนิเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ แต่จากสภาพการนิเทศการสอนที่ผ่านมา (นิพนธ์ ไทยพานิช, 2538) กล่าวว่าปัญหาความต้องการในการนิเทศ โดยทั่วไป ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความต้องการของศึกษานิเทศก์เองที่ต้องการปฏิบัติ และทำหน้าที่ โดยมีหน้าที่จะต้องนิเทศการสอนของครู มากกว่าความต้องการของครูที่จะขอรับการนิเทศการสอน

ดังนั้นเพื่อให้การนิเทศการสอนบังเกิดประโยชน์แก่ครูผู้สอน สามารถให้ความช่วยเหลือครูได้ตรงกับปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของครู ผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศจึงควรศึกษาความต้องการของครูก่อนที่จะลงมือนิเทศว่าผู้รับ การนิเทศต้องการให้นิเทศเรื่องอะไร ผู้นิเทศจะนิเทศได้ผลก็ต่อเมื่อผู้รับ การนิเทศยอมรับเท่านั้น

เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการนิเทศ การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นก่อนดำเนินการนิเทศ จึงต้องอาศัยรูปแบบการบริหารการนิเทศที่เกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัย อันจะนำมาซึ่งข้อมูลที่เป็นระบบจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงและดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องตรงตามความต้องการของครูผู้สอน อย่างแท้จริง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่
2. เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการนิเทศการสอนที่เหมาะสมภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ประชากรได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่
2. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ โดยมีประเด็นที่จะศึกษา 5 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 ด้านหลักสูตร
 - 2.2 ด้านการเตรียมการสอน
 - 2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีสอน
 - 2.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน
 - 2.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ทั้งหมด 188 คน ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหาร	จำนวน 11 คน
2. ครูประจำการและครูผู้ช่วย	จำนวน 177 คน